

Viktor Viljevac, mag. oec.

Asistent
Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet Zagreb
E-mail: vviljevac@efzg.hr

NORDIJSKI KAPITALIZAM I SOCIJALNA DRŽAVA

UDK / UDC: 330.342.146:338(48)

JEL klasifikacija / JEL classification: O33, O40, O52, P10, P16

Pregledni rad / Review paper

Primljeno / Received: 25. veljače 2020. / February 25, 2020

Prihvaćeno za tisak / Accepted for publishing: 8. lipnja 2020. / June 8, 2020

Sažetak

U radu se istražuje koncept nordijskog kapitalizma i načini funkcioniranja socijalne države u nordijskim zemljama. Takozvani „srednji put“ između kapitalizma i socijalizma u nordijskim zemljama uspješno opstaje već desetljećima unatoč pritiscima i izazovima koje je globalizacija stavila na održivost države blagostanja. U radu se analizira razina ekonomske razvijenosti i blagostanje građana mjereno monetarnim i nemonetarnim pokazateljima u Danskoj, Finskoj, Norveškoj i Švedskoj te se te četiri nordijske zemlje uspoređuju sa zemljama Europske unije. Analiziraju se i temeljne pretpostavke koje leže u pozadini nordijskog kapitalizma, kriza nordijskog kapitalizma i socijalne države u vrijeme uspona globalizacije, ali i njihova ponovna reafirmacija nakon izbijanja Velike recesije. Analiza makroekonomskih podataka i pregled dosadašnjih radova upućuju na zaključak da je moguće spojiti visok stupanj državne intervencije u tržišne ishode s visokim stupnjem razvoja i efikasnim funkcioniranjem slobodnog tržišta.

Ključne riječi: nordijski kapitalizam, socijalna država, nordijske zemlje.

1. UVOD

Nordijske zemlje svojevrsni su fenomen kada je u pitanju postizanje ravnoteže između slobodnog tržišta i funkcioniranja kapitalizma te pružanja socijalne sigurnosti i blagostanja svojim građanima, što se naziva „srednjim putem“ između kapitalizma i socijalizma. Ove zemlje nalaze se na vrhu ljestvica kada su u pitanju sreća i zadovoljstvo njihovih građana, a postižu i razine BDP-a po glavi stanovnika (usklađenog za razlike u kupovnoj moći) koje su iznad prosjeka Europske unije, što ih samim time svrstava na vrh razvijenosti među

gospodarstvima svijeta. Zato ne čudi da se ove zemlje često spominju kada je riječ o tome može li državna intervencija ići skupa s razvijenim i prosperitetnim gospodarstvom, odnosno dovodi li značajno uplitanje države u ekonomiju nužno do neefikasnosti i nemotiviranih građana.

U ovom će se radu pokazati temeljne karakteristike kvalitete života građana u nordijskim zemljama mjereno monetarnim i nemonetarnim pokazateljima, kao i napraviti njihova usporedba sa zemljama Europske unije i ostatka svijeta. Nadalje, definirat će se pojam nordijske socijalne države i njegove karakteristike, pri čemu će se pokušati utvrditi filozofija koja stoji iza nordijske socijalne države i načina funkcioniranja nordijskog kapitalizma. Uz to, prikazat će se i povijesni razvoj nordijskog kapitalizma, svojevrsna kriza kroz koju je nordijski kapitalizam prolazio u vrijeme uspona globalizacije, ali i ponovna reafirmacija nordijskog modela za vrijeme Velike recesije¹.

2. OSNOVNE KARAKTERISTIKE NORDIJSKIH ZEMALJA

Uloga države i njezina veličina, mjereno izdacima za državnu potrošnju i brojem ljudi koji ona zapošljava dugi niz godina, predstavljaju jedan od temeljnih sporova u ekonomiji i ekonomskoj misli. Stav da je uplitanje države u ekonomske aktivnosti loše i štetno dijelili su i dijele mnogi utjecajni ekonomisti.

Ludwig von Mises, jedan od najutjecajnijih mislilaca austrijske škole i osoba po kojoj Mises Institute nosi ime (Mises Institute, 2018), u svojem je djelu „Planned chaos“ (Mises, 1947) rekao: „Problem je uvijek isti. Tržište ili vlada. Nema trećeg rješenja“. Friedrich von Hayek u svojoj utjecajnoj knjizi „The road to serfdom“ (Hayek, 1944) smatra da bi se država trebala ograničiti na uspostavljanje pravila vezanih uz općenite situacije te da bi trebala dopustiti pojedincima slobodu vezano uz sve one situacije koje ovise o individualnim okolnostima. Prema njegovom mišljenju, isključivo pojedinci koji su uključeni u te specifične situacije mogu u potpunosti poznavati okolnosti vezane uz njih te u skladu s njima prilagoditi svoje djelovanje.

Nadalje, Milton Friedman u svojem djelu „Capitalism and Freedom“ (Friedman, 1962) piše da je svo tadašnje ekonomsko blagostanje proizvod isključivo inicijative i težnje pojedinaca da međusobno surađuju na tržištu. Državne mjere su ometale, a ne pomogle razvoju, dok je nadilaženje negativnih posljedica državnih mjera bilo uspješno samo zahvaljujući nevjerojatnoj plodnosti tržišta. Nevidljiva je ruka prema njemu bila puno potentnija za napredak od vidljive ruke vlasti, koja je djelovala u suprotnom smjeru.

---

¹ Velika recesija je izraz koji se odnosi na značajan pad ekonomske aktivnosti zabilježen u SAD-u i ostatku svijeta. Velika recesija nije trajala podjednako u svakoj zemlji. Primjerice, prema podacima koje navodi *Federal Reserve History* (2020a) u SAD-u je ona trajala od prosinca 2007. do lipnja 2009. i to je bila najdulja zabilježena recesija od Drugog svjetskog rata.

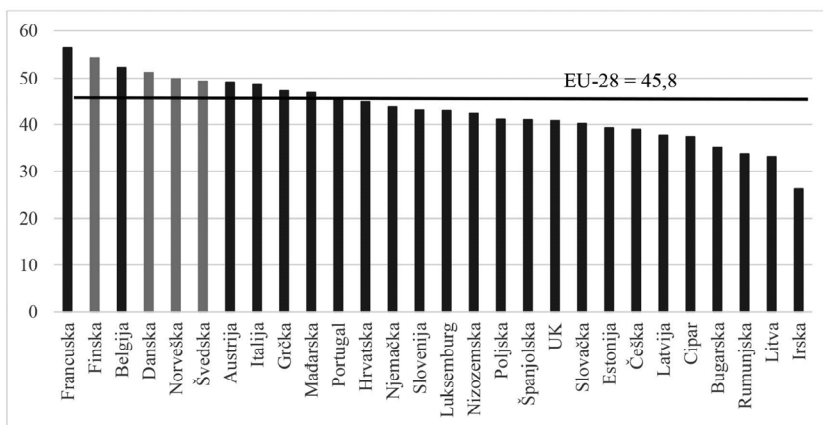
Jasno je da i Hayek i Friedman državnu intervenciju smatraju štetnom, a uplitanje države narušava mehanizam funkcioniranja slobodnog tržišta, koji je osnova za razvoj ekonomije i poboljšanje života i standarda ljudi. U kontekstu navedenih mišljenja i ideja, zanimljivo je promatrati nordijske zemlje koje na određeni način prkose prethodno navedenim razmišljanjima i stavovima, kao i stupanj razvijenosti koji su te zemlje postigle. Strauss i Askeland (2014) u svom radu navode da je nordijska socijalna država dobro poznat koncept koji se odnosi na pet nordijskih zemalja, Švedsku, Finsku, Island, Dansku i Norvešku. Iako postoje određene razlike među ovim zemljama, postoje i zajedničke karakteristike koje čine nordijski model socijalne države prepoznatljivim u usporedbi s ostalim zemljama u svijetu. Nadalje, autori navode da su nordijske zemlje prema podacima Ujedinjenih naroda nekoliko godina zaredom rangirane kao zemlje s najsretnijim stanovnicima na svijetu, a jedan od faktora za koji se smatra da tome pridonosi je i međusobno povjerenje među ljudima. U nastavku ovog rada će se istražiti osnovne karakteristike kvalitete života u nordijskim zemljama, kao i koncepti i ideje na kojima se te države temelje.

2.1. Izdaci za državnu potrošnju i razina BDP-a po glavi stanovnika

Relativno visoki izdaci za državnu potrošnju jedno su od ključnih obilježja nordijskih zemalja. Na sljedećem je grafikonu prikazan udio izdataka sektora opće države u BDP-u (u skladu s ESA 2010 metodologijom) za 28 zemalja koje uključuju 27 zemalja članica Europske unije² (EU) i nordijsku zemlju koja nije članica EU, Norvešku.

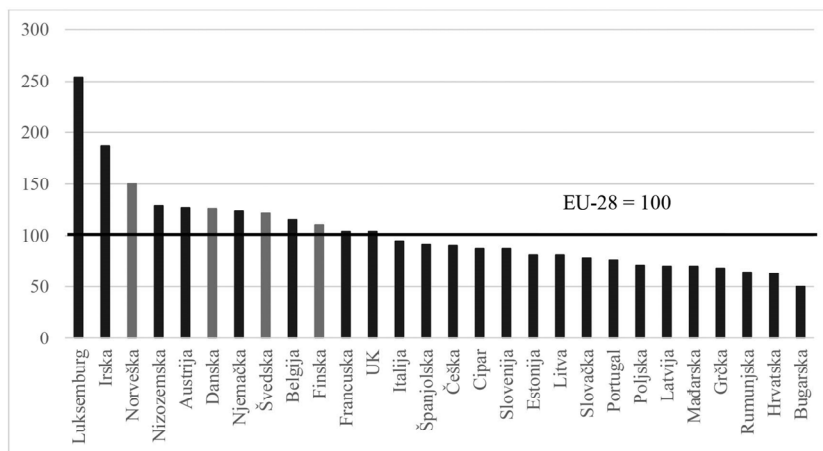
² Iz analize su izbačeni Island i Cipar u skladu s relativno malim brojem stanovnika, odnosno zato jer su obje zemlje u 2019. brojile manje od 500 tisuća stanovnika (Eurostat, 2019a) i prema tome predstavljaju izdvojenice (eng. *outlier*). Unatoč izbacivanju iz analize Cipra kao jedne od članica EU kao referentne vrijednosti se u analizi koriste prosječni podaci za EU-28 u skladu s jednostavnom dostupnosti tih podataka i činjenici da Cipar zbog svoje veličine tek marginalno i zanemarivo utječe na prosječne podatke za EU-28.

Grafikon 1. Udio izdataka opće države u BDP-u u 2017. godini, ESA 2010

Izvor: Eurostat (2019b)

Kao što je vidljivo, četiri od šest zemalja s najvećim udjelom izdataka opće države u BDP-u upravo su nordijske zemlje. U skladu s mišljenjima Ludwiga von Misesa, Milтона Friedmana i Friedricha von Hayeka, tolika bi veličina i utjecaj države trebali biti usko povezani s neefikasnim gospodarstvima i nemotiviranim građanima. Na sljedećem je grafikonu prikazan relativni standard stanovništva u 28 prethodno spomenutih zemalja mjereno BDP-om po glavi stanovnika izraženom u standardu kupovne moći (PPS).

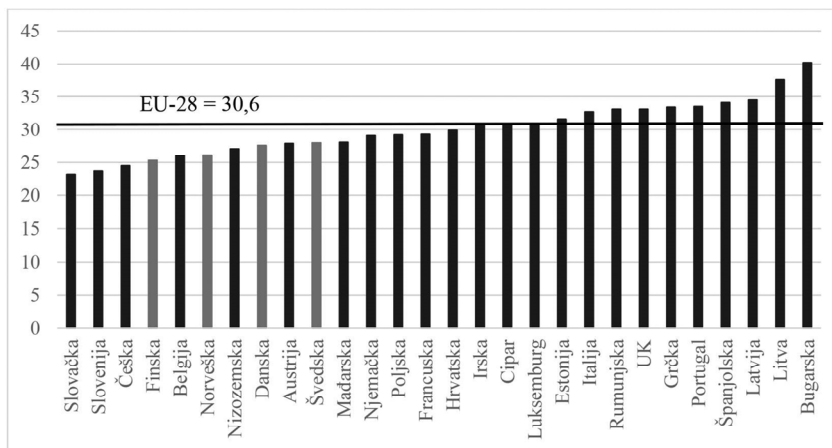
Grafikon 2. BDP po glavi stanovnika na temelju standarda kupovne moći (PPS), 2018., EU-28=100

Izvor: Eurostat (2019c)

Iz navedenog je vidljivo da sve četiri analizirane nordijske zemlje imaju BDP po glavi stanovnika (PPS) veći od prosjeka EU-28 te da su, u skladu s ovim kriterijem, nordijske zemlje neke od najviše razvijenih zemalja na ovom popisu. Pritom treba napomenuti da je distribucija ove varijable unutar promatrane skupine zemalja blago desnostrano asimetrična, što znači da se medijan nalazi ispod prosjeka. Odnosno, od 28 zemalja njih se 16 nalazi iznad prosjeka EU-28, dok se sve četiri promatrane nordijske zemlje nalaze iznad tog prosjeka. Isto tako, jasno je i kakva bi bila relativna pozicija ovih zemalja kada bi se njihov standard uspoređivao sa svim zemljama svijeta, a ne samo s nekima od najviše razvijenih gospodarstava u svijetu.

2.2. Ravnomjernost raspodjele raspoloživog dohotka

U obzir treba uzeti i da je kod navedenih podataka riječ o BDP-u po glavi stanovnika, odnosno prosječnom BDP-u. Ovisno o veličini standardne devijacije, odnosno koeficijenta varijacije, aritmetička sredina BDP-a ne mora nužno biti dobar pokazatelj standarda većine građana, pogotovo uzevši u obzir da je distribucija plaća najčešće desnostrano asimetrična. Zbog toga se, radi stjecanja boljeg uvida u ravnomjernost raspodjele ukupnog društvenog proizvoda, može pogledati i veličina Ginijevog koeficijenta jednakosti raspodjele, što je prikazano sljedećim grafikonom.

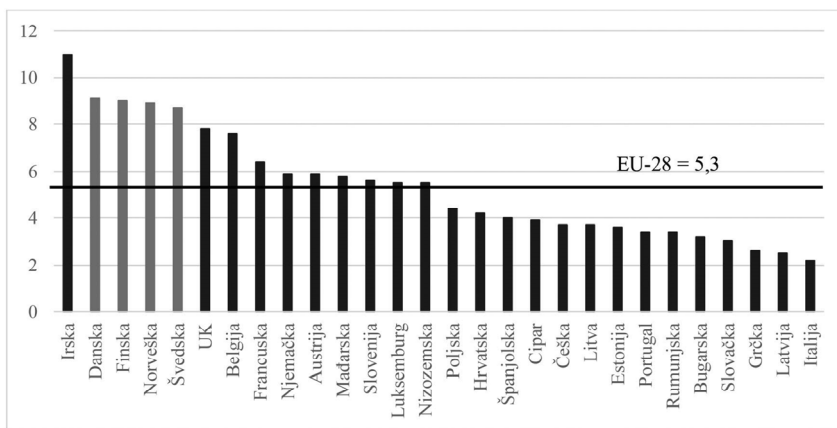

Grafikon 3. Ginijev koeficijent ujednačenog raspoloživog dohotka³ nakon socijalnih transfera, 2017.

Izvor: Eurostat (2019e)

³Prema Eurostatu (Eurostat, 2019d), ujednačeni raspoloživi dohodak predstavlja ukupni dohodak koji kućanstvu ostaje nakon poreza i ostalih odbitaka i dostupan je za potrošnju ili štednju podijeljen s brojem članova u kućanstvu koji je ekvivalentan broju odraslih članova u tom kućanstvu. Broj se stvarnih članova tako zamjenjuje „ujednačenim“ brojem odraslih članova, pri čemu se, primjerice, djeci do 14 godina daje manji ponder u ukupnom broju ujednačenih odraslih članova nego osobama starijim od 14 godina.

Uzevši do sada navedene podatke u obzir, jasno je da nordijske zemlje istovremeno ostvaruju visoku razinu BDP-a po glavi stanovnika (PPS) i relativno ujednačenu raspodjelu tog dohotka u usporedbi s prosjekom EU-28 zemalja. Da bi se bolje razumjela uloga države u postizanju ravnomjernije raspodjele raspoloživog dohotka, mogu se usporediti razlike između Ginijevih koeficijenata prije i nakon socijalnih transfera (socijalni transferi ne uključuju mirovine), što je prikazano grafikonom koji slijedi.

Grafikon 4. Razlika između Ginijevih koeficijenata ujednačenog raspoloživog dohotka prije i nakon socijalnih transfera, 2017.

Izvor: Izračun autora prema Eurostat (2019e) i Eurostat (2019f)

Vidljivo je da se promatrane nordijske zemlje prema razlikama u Ginijevim koeficijentima prije i nakon socijalnih transfera nalaze na vrhu zemalja Europske unije, što znači da socijalni transferi, odnosno državna intervencija u nordijskim zemljama igraju izrazito veliku ulogu po pitanju postizanja ravnomjernije raspodjele dohotka. Zbog toga će se u nastavku rada analizirati temeljni principi koji se kriju iza značajne države intervencije koju bilježe nordijske zemlje, kao i činjenica da ta intervencija koegzistira s visokim životnim standardom, što je zanimljivo promatrati u kontekstu citata iznesenih na samom početku rada. Prije toga se može postaviti i pitanje kvalitete života u nordijskim zemljama mjereno pokazateljima koji nisu isključivo monetarne prirode. U tu će se svrhu analizirati Indeks ljudskog razvoja (Human Development Index - HDI) i Indeks prosperiteta (The Legatum Prosperity Index).

2.3. Indeks ljudskog razvoja i Indeks prosperiteta

Indeks ljudskog razvoja (United Nations Development Programme, 2019a) sastoji se od tri dimenzije: „Dug i zdrav život“, mjereno očekivanim trajanjem života pri rođenju, „Znanje“, mjereno očekivanim i prosječnim brojem završenih godina obrazovanja te „Pristojan standard života“, mjereno bruto nacionalnim dohotkom (GNI) po glavi stanovnika izraženom u standardu kupovne moći (PPS). Uzevši u obzir da se HDI indeks sastoji i od GNI-ja po glavi stanovnika, a za koji se može pretpostaviti da je gotovo savršeno koreliran s prethodno prikazanim BDP-om po glavi stanovnika, taj će se segment HDI indeksa isključiti iz analize radi prikazivanja isključivo nemonetarnih pokazatelja kvalitete života. Stoga će se umjesto vrijednosti ukupnog HDI indeksa i ranga koji ide uz te vrijednosti prikazati rang nordijskih zemalja na popisu od ukupno 189 zemalja svijeta u skladu s očekivanim trajanjem života pri rođenju, očekivanom broju završenih godina školovanja i prosječnom broju završenih godina školovanja.

Drugi pokazatelj koji će se analizirati, Indeks prosperiteta (Legatum Institute, 2019), rangira 149 zemalja prema 9 kriterija: „Ekonomska kvaliteta“, „Poslovno okruženje“, „Kvaliteta vlasti i demokratskog sustava“, „Obrazovanje“, „Zdravlje“, „Sigurnost“, „Osobne slobode“, „Društveni kapital“ i „Kvaliteta prirode i okruženja“. U sljedećoj su tablici prikazani rangovi analiziranih nordijskih zemalja prema Indeksu prosperiteta i potkategorijama Indeksa ljudskog razvoja.

Tablica 1.

Rang nordijskih zemalja u skladu s nemonetarnim potkategorijama Indeksa ljudskog razvoja (2017) i Indeksu prosperiteta (2018)

Zemlja	Rang (od ukupno 189)			Rang (od ukupno 149)
	Očekivano trajanje života pri rođenju	Očekivani broj završenih godina školovanja	Prosječan broj završenih godina školovanja	Indeks prosperiteta
Danska	29	5	13	5
Finska	22	11	21	3
Norveška	14	9	14	1
Švedska	11	10	20	6

Izvori: *United Nations Development Programme (2019b), The Legatum Institute (2019)*

Iz navedenog je vidljivo da nordijske zemlje uz visoku razinu prosječnog raspoloživog dohotka i relativno nisku dohodovnu nejednakost bilježe i relativno visok stupanj razvoja po pitanju ostalih, nemonetarnih pokazatelja kvalitete

života⁴. To navodi na zaključak da ove zemlje uspijevaju postići iznimne rezultate unatoč relativno velikom i snažnom uplitanju države u ekonomske aktivnosti. Ostatak će ovog rada zato biti usmjeren na definiranje i razumijevanje funkcioniranja nordijske socijalne države i nordijskog kapitalizma.

3. NORDIJSKA SOCIJALNA DRŽAVA I NORDIJSKI KAPITALIZAM

Kako navodi Esping-Andersen (1990), promatrati isključivo razinu državne potrošnje kao kriterij kod definiranja socijalne države može navesti na pogrešne zaključke jer takav pristup pretpostavlja da svi državni izdaci u jednakoj mjeri ostvaruju ciljeve socijalne države. Autor tako navodi da je velik dio javnih izdataka pojedinih socijalnih država, primjerice Austrije, namijenjen beneficijama privilegiranih javnih službenika, što „nije nešto što bi se uobičajeno moglo smatrati kao opredijeljenost za socijalno građanstvo⁵ i solidarnost“. Prema autoru tipična udžbenička definicija države blagostanja je da država preuzima odgovornost za pružanje neke osnovne razine blagostanja, odnosno usluga svojim građanima.

Nadalje, autor kao ključnu odrednicu države blagostanja navodi pojam „dekomodifikacije“ (eng. decommodification). Pod ovim pojmom definira se ideja da su usluge koje građanin prima od države u kojoj živi stvar prava te da su one u manjoj mjeri povezane s tržišnom razmjenom, odnosno imperativom da rad mora biti obavljen da bi se dobila neka usluga zauzvrat. Stoga je „dekomodifikacija“ postignuta kada osoba može živjeti bez da se za to mora osloniti na tržište, odnosno na to da nužno mora pružati svoj rad na tržištu da bi živjela doličnim životom. Autor navodi da u slučajevima kada socijalna demokracija postane politički dominantna struja, kao što je to slučaj u Danskoj, Norveškoj i Švedskoj, dominantni režim tada postaje socijaldemokratski režim države blagostanja koji karakterizira visok stupanj „dekomodifikacije“.

Iqbal i Todi (2015) socijalnu državu definiraju kao koncept vladavine u kojem država igra ključnu ulogu u zaštiti svojih građana i unaprjeđivanju njihovog ekonomskog i socijalnog blagostanja. Socijalna se država tako temelji na principima jednakih prilika, pravedne distribucije bogatstva i javne odgovornosti za one koji nisu u mogućnosti sami sebi osigurati minimalne uvjete za dostojan život. Socijalnu državu karakterizira izdvajanje državnih sredstava za

---

⁴ Iz do sada je navedenih podataka vidljivo da je veličina prosječnog raspoloživog dohotka pozitivno korelirana s nemonetarnim pokazateljima kvalitete života, stoga se također može postaviti pitanje u kojoj mjeri dohodak određuje sveukupnu kvalitetu života. No, to pitanje nije fokus ovog rada te se stoga ovdje neće analizirati.

⁵ Pod pojmom socijalno građanstvo, odnosno socijalna prava, autor se referira na pojam koji je prvi definirao T.H. Marshall (Marshall, 1949) kao: „... od prava na malu količinu ekonomskog blagostanja i sigurnosti do prava na potpuno sudjelovanje u društvenom nasljeđu, kao i pravo na živjeti život kao civilizirano biće, u skladu sa standardima koji prevladavaju u društvu. Institucije koje su najbliže povezane s tim pravima su obrazovni sustav i sustav pružanja socijalnih usluga“.

usluge koje se pružaju građanstvu (primjerice, zdravstvo i obrazovanje), kao i izravni transferi pojedincima. Sredstva za financiranje ovih transfera i obavljanje redistribucije prikupljaju se putem poreza.

Strauss i Askeland (2014) u svojem radu navode da je temeljna karakteristika nordijskog socijalnog sustava univerzalni pristup. U skladu s tim pristupom, pružanje je osnovne potpore osigurano svakom građaninu u skladu sa zakonima koji štite građane i jamče im socijalna prava. Univerzalna su prava povezana s bolesti, invaliditetom, nezaposlenosti, mirovinama za građane u starijoj životnoj dobi i beneficijama za roditelje s djecom. Kako navode autori, „ovaj sustav pruža osjećaj sigurnosti u svakidašnjem životu, a činjenica da su ta prava svima zajamčena zakonom pomaže u tome da se na korištenje tih prava ne gleda kao na primanje milosrđa“.

Vidljivo je da se u srži nordijskog socijalnog sustava, odnosno socijalne države, nalazi ideja da svaki građanin ima zakonom zajamčena i definirana prava koja mu omogućuju doličan život, imajući na umu da ta prava nisu dovedena u izravnu vezu s obvezama, odnosno radom koji taj pojedinac obavlja. To je posebno zanimljivo promatrati u kontekstu funkcioniranja kapitalizma i slobodnog tržišta u nordijskim zemljama jer se može pretpostaviti da bi filozofija koja pojedincu jamči visoku razinu temeljnih prava, što ujedno podrazumijeva i visoku razinu poreza kojima se ta prava financiraju, mogla ozbiljno ometati funkcioniranje slobodnog tržišta. Međutim, u skladu s rangom ovih zemalja prema Indeksu ekonomskih sloboda to nije slučaj. Četiri se analizirane nordijske zemlje prema ovom indeksu za 2019. godinu (Heritage Foundation, 2019) tako može svrstati u kategoriju „Većinom slobodnih“ zemalja te se sve četiri zemlje nalaze između 13. i 20. mjesta na popisu koji rangira ukupno 180 zemalja, a na kojem Sjeverna Koreja zauzima posljednje mjesto. To navodi na zaključak da filozofija nordijske socijalne države nije rezultirala niskim ekonomskim slobodama i da ona nije postala prepreka funkcioniranju slobodnog tržišta, barem ne u značajnoj mjeri.

3.1. Karakteristike nordijske socijalne države

Iqbal i Todi (2015) navode da se u skladu s izvješćem Organizacije za upravljanje zdravstvom iz 2010. u prosjeku u svim nordijskim zemljama 80 % izdataka za zdravstvenu zaštitu financira javnim sredstvima. Nordijskim se zdravstvenim sustavom upravlja na lokalnoj razini, a svaki građanin ima jednako pravo pristupa zdravstvenim uslugama. Programi obrazovanja zauzimaju ključno mjesto u funkcioniranju svake socijalne države pa se tako nordijske zemlje nalaze iznad prosjeka zemalja OECD-a po pitanju javnih izdataka za obrazovanje. Autori također navode i da se visoki javni izdaci financiraju visokim porezima te ističu da su porezne stope u nordijskim zemljama značajno više u usporedbi s prosjekom OECD zemalja i prosjekom europskih zemalja.

Beg (2016) navodi da se nordijski model smatra sinonimom za uspješne ekonomije jer „nordijski sustav uspješno kombinira ekonomsku efikasnost i rast s razvijenim i stabilnim tržištem rada te pravednom raspodjelom dohotka i socijalnom stabilnošću“. Kao glavne značajke nordijskog modela navodi sveobuhvatnu socijalnu državu, što podrazumijeva masivan javni sektor s naglašenim transferima i visokim socijalnim davanjima, relativno visoka javna i privatna ulaganja u ljudski kapital, aktivne politike na tržištu rada, koordinirano kolektivno pregovaranje, inzistiranje na punoj zaposlenosti, visoke stope participacije radne snage i otvorenost globalizaciji.

Nadalje, Jieru (2013) navodi da je u izdanju časopisa *The Economist* iz veljače 2013. nordijski model hvaljen kao „supermodel“ zbog istovremenog izbjegavanja velikih nejednakosti koje su preplavile SAD i „euroscleroze“⁶ koja je preplavila zemlje Južne Europe. Nadalje, nordijske zemlje izdvajaju velika sredstva za obrazovanje, a autor tvrdi da se ta investicija pokazala efikasnom. Prema rezultatima na testovima Međunarodnog programa ispitivanja znanja i vještina učenika (eng. PISA – Programme for International Student Assessment) Finska je 2009. bila najviše rangirana država na području znanosti, dok su njezini učenici bili na drugom mjestu prema rezultatima iz područja matematike.

Jednako tako, autor navodi da nordijske zemlje proces učenja ne vežu isključivo za pojmove primarnog, sekundarnog i tercijarnog obrazovanja. U Danskoj se cjeloživotno obrazovanje ističe kao temeljna strategija vlade po pitanju nošenja s izazovima koje nose globalizacija i tehnološki napredak. Glavne značajke ove strategije uključuju pružanje dodatnog obrazovanja odraslima, neovisno o njihovom trenutnom stupnju obrazovanja. Tako za manje obrazovane odrasle osobe postoje programi osnovnog obrazovanja za odrasle i programi osposobljavanja u struci koji su kreirani u skladu sa specifičnim potrebama osoba koje u njima sudjeluju. Visokoobrazovane radnike se potiče na sudjelovanje u tečajevima koje nude profesionalne institucije i centri za visoko obrazovanje, kao i na nastavak obrazovnog procesa na sveučilištima u obliku diplomskog i doktorskog studija.

3.2. Razvoj nordijske socijalne države u vrijeme Velike depresije

Značajni se koraci u razvoju načina na koji funkcionira nordijska socijalna država mogu identificirati u razdoblju Velike depresije⁷. John Kenneth Galbraith (1994) navodi da je, referirajući se na svoje osobno iskustvo, imao priliku upoznati skupinu iznimnih švedskih ekonomista koji su „raskrstili“ s ranijom konzervativnijom tradicijom i zaključili da se ublažavanje nezaposlenosti

⁶ Pojam euroscleroze odnosi se na ekonomsku stagnaciju u Europi za koju je moguće da je posljedica štetnih utjecaja pretjerane državne regulacije i pretjerano izdašnih socijalnih politika.

⁷ Velika depresija je izraz koji označava dugotrajnu i duboku ekonomsku recesiju koja je pogodila brojna gospodarstva u svijetu u tridesetim godinama dvadesetog stoljeća. Depresija nije trajala podjednako u svakoj zemlji, a primjerice Federal Reserve History (2020b) navodi da je u SAD-u Velika depresija počela u 1929. i završila za vrijeme Drugog svjetskog rata 1941.

i tegoba uzrokovanih recesijom može postići isključivo uplitanjem države. Galbraith opisuje da su ovi ekonomisti predlagali, uz značajnu devalvaciju nacionalne valute, da se država zaduži i time financira javna zapošljavanja, uz obećanje da će se nakon izlaska iz recesije javne financije voditi restriktivnije. Oni su, kako kaže, vjerovali u podršku razini cijena poljoprivrednih proizvoda i snažan sustav socijalnog osiguranja za nezaposlene i one u starijoj životnoj dobi.

Zanimljivo je i da je predlagani program stupio na snagu u ranim tridesetim godina 20. stoljeća, znatno prije nego što su se proširile Keynesove ideje. Autor navodi da nigdje drugdje ekonomisti nisu u tolikoj mjeri utjecali na politike koje su se provodile u praksi, a do kraja desetljeća depresija u Švedskoj bila je gotova. Galbraith zato kaže da je od Keynesa došla teorija, a od Šveđana snažno praktično i demokratsko iskustvo. Kako zaključuje, u pravednom svijetu ne bi se govorilo o keynesijanskoj nego o švedskoj revoluciji.

3.3. Nordijski kapitalizam u razdoblju globalizacije i Velike recesije

U svom radu Clayton i Pontusson (1998) navode kako su već u sedamdesetima mnogi zaključili da je država blagostanja u naprednim kapitalističkim društvima došla do svog maksimuma i da se nalazi u krizi. Prema kritičarima, temeljna ideja države blagostanja vezana uz redistribuciju je u svojoj srži suprotstavljena logici prema kojoj funkcionira kapitalizam te je stoga država blagostanja neminovno osuđena na propast. Jačanjem neoliberalne ekonomske doktrine u Ujedinjenom Kraljevstvu i SAD-u početkom osamdesetih, djelovalo je kao da je temeljita reforma i promjena države blagostanja jedini način da se udovolji zahtjevima kapitalizma. Kako navode Kangas i Palme (1992), skandinavske države blagostanja kritizirane su u kontekstu nižih stopa rasta, promjena na tržištu rada i starenja populacije. Umjesto širenja beneficija i obuhvata države blagostanja, ti su faktori pridonijeli tome da su se u središtu javne rasprave našla pitanja rezova u državnoj potrošnji i s njom povezanih beneficija. Nadalje, uspon globalizacije u kasnim osamdesetima i ranim devedesetima dodatno je intenzivirao pritiske na koncept države blagostanja, pri čemu se pojam globalizacije često dovodio u vezu s krizom države blagostanja. Kako navode Bowles i Wagman (1997), hipoteze o negativnom učinku globalizacije na državu blagostanja, to jest razloge zašto globalizacija dovodi do smanjivanja države blagostanja možda najbolje opisuju riječi Dharama Ghaia, tadašnjeg direktora UN-ovog Istraživačkog instituta za socijalni razvoj. Prema Ghaiju, globalna ekonomska integracija u kontekstu slobodnog tržišta značila je nove izazove za državu blagostanja. Velika mobilnost kapitala, koju je moguće realizirati doslovno unutar nekoliko sekundi na nereguliranim financijskim tržištima, značila je potencijalno velike utjecaje na mogućnost vlada da utječu na nacionalna gospodarstva, a borba za kapitalom i zadržavanjem izvoznih tržišta povećava pritisak za provođenjem politika nižih plaća, što uključuje smanjivanje troškova socijalnih beneficija i slabljenje položaja radnika. Kako je rekao Ghai,

činilo se da dva cilja ostvarivanja prihvatljivo visoke razine zaposlenosti i istodobnog očuvanja načela pravednosti i solidarnosti postaju sve više nekompatibilna.

De Beer i Koster (2009) pišu da je, prema nekima, država blagostanja u opasnosti da se uruši pod svojim vlastitim teretom. Naime, visoki porezi i doprinosi koji služe financiranju velike socijalne države povećavaju cijenu rada i tako štete međunarodnoj konkurentnosti gospodarstva. Uz to, izdašne socijalne naknade privlače imigrante koji žele uživati u beneficijama takvog sustava. Međutim, unatoč kritikama i presuđivanjima „smrti“ države blagostanja, autori zaključuju da je riječ o velikom pretjerivanju. Kao i mnoga druga, njihovo istraživanje ne podržava tezu da je država blagostanja ugrožena procesom globalizacije. Ipak, autori navode da to ne znači da koncept može i treba ostati kakav jest i da mu nisu potrebne promjene.

U kontekstu nedavnih događanja, zanimljivo je panel istraživanje ekonomskih i političkih stavova birača u SAD-u prije i za vrijeme Velike recesije. Kako navodi Margalit (2013), u sklopu ovog panel istraživanja isti uzorak ispitanika intervjuiran je četiri puta u razdoblju između srpnja 2007. i ožujka 2011. Istraživanje je pokazalo da iskustvo kroz koje pojedini ispitanik prolazi za vrijeme ekonomskog šoka, u ovom slučaju za vrijeme Velike recesije, dovodi do promjena u stavovima po pitanju državne intervencije u blagostanje građana. Konkretno, uočena je konvergencija stavova između republikanaca, demokrata i nezavisnih birača, pri čemu je podrška programima socijalne pomoći porasla kod republikanaca i nezavisnih birača, i to prvenstveno kod onih koji su osobno bili izloženi šoku kao što je, primjerice, ostanak bez posla. Nadalje, kako je SAD izašao iz recesije, a ekonomski oporavak doveo do toga da republikanci i nezavisni birači koji su ostali bez posla ponovno pronalaze zaposlenje, njihova se podrška državnoj intervenciji i programima socijalne pomoći počela smanjivati, odnosno težiti prema početnim, nižim razinama zabilježenima prije recesije.

Do sličnih spoznaja dolaze i Giuliano i Spilimbergo (2014) analizirajući podatke iz američkog istraživanja „General Social Survey“ za razdoblje od 1972. do 2010. Prema nalazima autora, pojedinci koji kao mladi iskuse posljedice recesije vjeruju da uspjeh u životu u većoj mjeri određuje sreća naspram napornog rada, podržavaju veću državnu intervenciju u redistribuciju dohodaka i imaju tendenciju glasati za stranke na lijevoj strani političkog spektra. Ipak, za razliku od Margalitovog istraživanja, njihova analiza pokazuje da je utjecaj recesija na stavove i vrijednosti trajnog karaktera.

Pozitivne su strane nordijskog modela posebno došle do izražaja u Velikoj recesiji, a prema navodima The Guardian (2009) tadašnja je norveška ministrica financija Kristin Halvorsen izjavila da je do izražaja došla činjenica da je jaka država blagostanja zajedno s besplatnim obrazovanjem i zdravstvom ublažila negativne utjecaje recesije i pomogla stabilizirati ekonomiju. To je u skladu s istraživanjem Ólafssona, Helgasona i Stefánsóna (2016) koje pokazuje da su između četiri skupine zemalja, nordijskih, anglosaksonskih, baltičkih te

južnoeuropskih zemalja, upravo nordijske zemlje zabilježile najniže proporcije stanovništva koji su pripadali kategoriji „ekonomski ranjivi“ u 2008, 2011. i 2014. godini.

3.4. Kritike nordijskog modela

S druge strane, bitno je napomenuti da takav sustav ima svoju cijenu. Prema Andersenu (1984), skandinavske zemlje su svjesne toga da je postizanje ciljeva veće socijalne jednakosti i smanjenja tenzija između različitih slojeva društva smanjilo poticaj da ljudi teže k izvrsnosti. Kako navodi, izvanredna osoba niti je dobro plaćena (autor pri tome misli na visoke poreze koje takva osoba plaća), niti joj se daje visok društveni status, dok se osoba koja ne obavlja svoj posao kvalitetno ne suočava s posljedicama niske kvalitete svojeg rada. Stoga su u određenim aspektima skandinavska društva siromašna po pitanju individualnog preuzimanja rizika te adekvatne kompenzacije za preuzeti rizik.

Barkley Rosser i Rosser (2004) navode da je vjerojatno najpoznatija odlika švedske ekonomije upravo obujam „od koljevke pa do groba“ socijalnih programa, koji su izdašniji nego u bilo kojem drugom kapitalističkom gospodarstvu. Autori navode da ima mnogo dokaza da su švedski radnici iskorištavali sustav uveden 1974. prema kojem je država radnicima isplaćivala 90 % neto plaće za cijelo vrijeme trajanja bolovanja, a potencijalno trajanje tog bolovanja nije bilo vremenski ograničeno. Prosječan broj dana provedenih na bolovanju zamjetno je porastao, a švedski su radnici u jednom vremenskom razdoblju na bolovanju prosječno provodili više dana od bilo kojih drugih radnika na svijetu. Nadalje, rašireno zapošljavanje žena u državnim dječjim vrtićima dovelo je i do šala da „švedska vlada zapošljava polovicu žena da čuvaju djecu drugoj polovici žena koje su zaposlene u privatnom sektoru“.

Kiander (2003) kaže da unatoč tome što je rasprostranjeni sustav socijalnog osiguranja u nordijskim zemljama dosad funkcionirao, u budućnosti dolaze novi izazovi. Daljnja integracija među zemljama EU značila bi dodatne pritiske na snižavanje poreznih stopa radi održavanja konkurentnosti (primjerice, stope poreza na dobit i kapitalne dobitke), a mobilnost radne snage mogla bi predstavljati problem ukoliko radnici odluče otići raditi u zemlje s nižim poreznim opterećenjem na rad.

Jednako tako, treba napomenuti da unatoč tome što se u literaturi nordijske zemlje najčešće promatraju kao jedna cjelina, između njih također postoje i razlike. Trost (1971) analizom podataka o fertilitetu, bračnim odnosima, veličini kućanstava, stanovanju, ekonomskoj aktivnosti i stopama samoubojstava zaključuje da pet nordijskih zemalja ne čini jednu jedinstvenu kulturu, ali i da je opravdano promatrati ih kao jednu kulturu kada se rade usporedbe s ostalim zemljama zbog velikog stupnja homogenosti među nordijskim zemljama.

4. ZAKLJUČAK

Prema pokazateljima ekonomske razvijenosti i kvalitete života, nordijske zemlje zasigurno se nalaze među najviše razvijenim zemljama svijeta. Isprepletenost visokog raspoloživog dohotka i visoke razine pokazatelja ljudskog razvoja u nordijskim zemljama koegzistira s visokom razinom državne intervencije u tržišne ishode, što ove zemlje čini svojevrsnim fenomenom. Nordijske zemlje velik naglasak stavljaju na socijalnu pravednost, odnosno na pružanje jednakih prilika svim svojim građanima. Filozofija da osoba ne mora nužno raditi, odnosno pružati svoje usluge na tržištu rada, da bi živjela doličnim životom naizgled nije spojiva s efikasnim i razvijenim gospodarstvom. Međutim, makroekonomski podaci za nordijske zemlje očigledno upućuju na to da cilj većine građana nordijskih zemalja nije iskorištavanje sustava već aktivno sudjelovanje u izgradnji prosperiteta zemlje u kojoj žive.

Socijalna je država u nordijskim zemljama prošla kroz razdoblje krize za vrijeme uspona i jačanja globalizacije. Visoko porezno opterećenje na rad i prevelika socijalna sigurnost financirana velikim poreznim opterećenjem gospodarstva navodili su se kao glavni razlozi zašto obujam i izdašnost postojeće socijalne države dugoročno nisu održivi. Troškovni pritisak od strane inozemne konkurencije neminovno je trebao dovesti do značajnog pada konkurentnosti nordijskih zemalja i postepenog propadanja socijalne države. Međutim, iskustva iz vremena Velike recesije pokazuju da su nordijske zemlje, upravo radi jake socijalne države, uspjele osigurati nizak postotak ekonomski ranjivih građana, odnosno ublažiti negativne posljedice recesije i stabilizirati ekonomiju. Još u sedamdesetima su neki ekonomisti najavljivali propast nordijskog modela kapitalizma, što se prema dosadašnjim istraživanjima te recentnim makroekonomskim podacima zasigurno nije dogodilo. Ipak, to nužno ne znači da nordijski model nije bez svojih mana i da mu nisu potrebne reforme. Jednako tako, funkcioniranje je tog modela možda moguće upravo radi kulturološke specifičnosti nordijskih zemalja i isti model ne bi polučio jednak uspjeh u nekim drugim gospodarstvima.

LITERATURA

Andersen, B. R. (1984). Rationality and Irrationality of the Nordic Welfare State. *Daedalus* Vol. 113, No. 1, The Nordic Enigma, 1984. Dostupno na: https://www.jstor.org/stable/20024904?seq=1#page_scan_tab_contents

Barkley Rosser, J. i Rosser, Marina V. (2004). *Comparative Economics in a Transforming World Economy*. The Mit Press, London, England.

Beg, M. (2016). Nordijski sustav (Švedska). Nastavni materijali

Bowles, P. i Wagman, B. (1997) Globalization and the Welfare State: Four Hypotheses and Some Empirical Evidence. *Eastern Economic Journal*, Vol. 23, No. 3 (Summer, 1997), pp. 317-336. Dostupno na: https://www.jstor.org/stable/40325785?seq=1#page_scan_tab_contents

Clayton, R. i Pontusson, H. J. (1998) Welfare-State Retrenchment Revisited: Entitlement Cuts, Public Sector Restructuring, and Inegalitarian Trends in Advanced Capitalist Societies. *World Politics*, 1998, vol. 51, no. 1, p. 67-98. Dostupno na: https://www.jstor.org/stable/25054066?seq=1#page_scan_tab_contents

De Beer, P. i Koster, F. (2009) *Sticking Together or Falling Apart?: Solidarity in an Era of Individualization and Globalization*. Amsterdam University Press, 2009. Dostupno na: www.jstor.org/stable/j.ctt45kd13

Esping-Andersen, G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Princeton University Press.

Eurostat (2019a). Population change - Demographic balance and crude rates at national level. Dostupno na: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_gind&lang=en [16.11.2019.]

Eurostat (2019b). General government expenditure by function (COFOG). Dostupno na: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_10a_exp&lang=en [08.11.2019.]

Eurostat (2019c). GDP per capita in PPS. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00114> [26.8.2019.]

Eurostat (2019d). Glossary: Equivalised disposable income. Dostupno na: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Equivalised_disposable_income

Eurostat (2019e). Gini coefficient of equivalised disposable income - EU-SILC survey. Dostupno na: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di12&lang=en [08.08.2019.]

Eurostat (2019f). Gini coefficient of equivalised disposable income before social transfers (pensions excluded from social transfers). Dostupno na: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di12c&lang=eng [15.08.2019.]

Federal Reserve History (2020a). The Great Recession. Dostupno na: https://www.federalreservehistory.org/essays/great_recession_of_200709 [18.09.2019.]

Federal Reserve History (2020b). The Great Depression. Dostupno na: https://www.federalreservehistory.org/essays/great_depression [18.09.2019.]

Friedman, M. (1962). *Capitalism and Freedom*. University of Chicago Press, Chicago.

Galbraith, J.K. (1994). *A Journey Through Economic Time: A Firsthand View*. Houghton Mifflin Harcourt, First Edition

Giuliano, P. i Spilimbergo, A. (2014) Growing up in a Recession. *The Review of Economic Studies*, Vol. 81, No. 2 (287) (April 2014), pp. 787-817. Dostupno na: https://www.jstor.org/stable/43551580?seq=1#page_scan_tab_contents

Hayek, F. A. von (1944). *The Road to Serfdom*. Routledge Classics, London and New York. Dostupno na: http://cnqzu.com/library/Philosophy/neoreaction/Friedrich%20August%20Hayek/Friedrich_Hayek%20-%20The_road_to_serfdom.pdf

Heritage Foundation (2018). 2018 Index of Economic Freedom. Dostupno na: <https://www.heritage.org/index/ranking> [09.06.2018.]

Iqbal, R. i Todi, P. (2015). The Nordic Model: Existence, Emergence and Sustainability. Proceedings of Economics and Finance Conferences 2204946, International Institute of Social and Economic Sciences. Dostupno na: https://ac.els-cdn.com/S2212567115013015/1-s2.0-S2212567115013015-main.pdf?_tid=c49720a7-a3ad-4b01-93f0-18995f974e01&acdnat=1528865584_d0ba4f97f355ba18cfbdcdbd92842764

Jieru, X. (2013). Learning from the Nordic welfare model: what and how? Working Paper No. 16, National University of Singapore. Dostupno na: <http://aei.pitt.edu/47668/1/WP16-Nordic-welfare-model.pdf>

Kangas, O. i Palme, J. (1992) Statism Eroded? Labor-Market Benefits and Challenges to the Scandinavian Welfare States. *International Journal of Sociology*, Vol. 22, No. 4, *Welfare Trends in the Scandinavian Countries* (Winter, 1992/1993), pp. 3-24. Dostupno na: https://www.jstor.org/stable/20630085?seq=1#page_scan_tab_contents

Kiander, J. (2003). The Nordic Welfare State in the 1990s: Consequences of Disinflation and Fiscal Consolidation in the Three Nordic EU Countries. Ezoneplus Working Paper No. 13D, Fifth Framework Programme, European Commission. Dostupno na: http://www.ezoneplus.org/archiv/ezoneplus_wp_thirteenD.pdf

Legatum Institute (2019). The Legatum Prosperity Index 2018. Dostupno na: prosperity.com/rankings [09.08.2019.]

Margalit, Y. M. (2013) Explaining Social Policy Preferences: Evidence from the Great Recession. *The American Political Science Review*, vol. 107, no. 1, 2013, pp. 80–103. Dostupno na: www.jstor.org/stable/23357758

Marshall, T.H. (1950). *Citizenship and Social Class*. Pluto Press, 1987. Dostupno na: http://www.jura.uni-bielefeld.de/lehrstuehle/davy/wustldata/1950_Marshall_Citizenship_and_Social_Class_OCR.pdf

Mises Institute (2018). Profiles – Ludwig von Mises. Dostupno na: <https://mises.org/profile/ludwig-von-mises>

Mises Institute (2018). What is the Mises Institute? Dostupno na: <https://mises.org/about-mises/what-is-the-mises-Institute>

Mises, L. von (1947). *Planned Chaos*. Ludwig von Mises Institute. Dostupno na: https://mises-media.s3.amazonaws.com/Planned%20Chaos_3.pdf

Ólafsson, S., Helgason, A. F. i Stefánsson, K. (2016) *Welfare and Nordic Crisis Management Strategies*. Draft Report for the Nordic Council of Ministers. Dostupno na: <https://www.stjomarradid.is/media/velferdarraduneyti-media/media/velferdarvakt09/welfare-and-crisis-management.pdf>

Strauss, H. i Aga Askeland, G. (2014). *The nordic welfare model, civil society and social work*. Sydney University Press. Dostupno na: https://ses.library.usyd.edu.au/bitstream/2123/18298/1/Askeland-Strauss_Chap18_9781743324042.pdf

The Guardian (2009) Why Scandinavia can teach us a thing or two about surviving a recession. Dostupno na: <https://www.theguardian.com/society/joepublic/2009/aug/05/scandinavia-recession-welfare-state>

Trost, J. (1971) The Nordic countries – One culture or several? An analysis of family characteristics. *International Journal of Sociology of the Family*, Vol. 1, No. 2 (SEPTEMBER,

1971), pp. 181-185. Dostupno na: <https://www.jstor.org/stable/pdf/23027021.pdf?refreqid=excelsior%3Ac9028fffc50c7c3e6ce70337bd662471>

United Nations Development Programme (2019a). Human Development Index (HDI). Dostupno na: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>

United Nations Development Programme (2019b). Human Development Indices and Indicators, 2018 Statistical Update. Dostupno na: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf

Viktor Viljevac, mag. oec.

Research Assistant
University of Zagreb
Faculty of Economics and Business, Zagreb
E-mail: vviljevac@efzg.hr

THE NORDIC MODEL AND WELFARE STATE***Abstract***

This paper analyses the Nordic model and functioning of the welfare state in the Nordic countries. The so-called „Middle Way“ between capitalism and socialism is successfully sustained in the Nordic countries albeit multiple pressures and challenges due to globalisation. The paper analyses and compares levels of economic development and citizen welfare measured by monetary and non-monetary indicators in Denmark, Finland, Norway and Sweden. Furthermore, these four countries are compared with the remainder of EU-28. Core ideas behind the Nordic model are analysed afterwards, as well as the crisis of the welfare state and the Nordic model during the rise of globalisation along with the subsequent reaffirmation of the Nordic model after the onset of the Great Recession. Analysis of macroeconomic data and review of the existing literature lead to the conclusion that it is possible to combine a high degree of state intervention in market outcomes with a high level of economic development and efficient functioning of the free market economy.

Keywords: Nordic model, welfare state, Nordic countries

JEL classification: O33, O40, O52, P10, P16